

9. Nesbitt Kenn. *The Aliens Have Landed at Our School!*. New York : Running Press Adult, 2006. 96 p.
10. Nesbitt Kenn. *My Hippo Has the Hiccups: And Other Poems I Totally Made Up (A Poetry Speaks Experience)*. Naperville, Illinois : Sourcebooks Jabberwocky, 2009. 176 p.
11. Nesbitt Kenn. *Revenge of the Lunch Ladies: The Hilarious Book of School Poetry Paperback*. New York : Running Press Adult, 2007. 80 p.
12. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* / ed. Joanna Turnbull. 8th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1428 p.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНТЕКСТУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ З КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИХ ПОЗИЦІЙ: МЕТОДИКА І МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ А. ХЕЙЛІ 'AIRPORT')

Посохова А. В.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Методологічну основу дослідження лінгвостилістичних засобів вербалізації контексту художнього твору становлять фундаментальні теоретичні положення текстолінгвістики, лінгвостилістики, прагмалінгвістики, дискурсології, когнітивної лінгвістики, що розроблені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Передусім – це когнітивно-дискурсивний та комунікативно-прагматичний підходи до вивчення тексту, які уможливають комплексне вивчення лінгвостилістичних засобів вербалізації контексту в художньому творі.

Ми дотримуємось визначення методу О. О. Селівановою як способу «організації пізнавальної й дослідницької діяльності науковця з метою вивчення явищ і закономірностей певного об'єкта науки» та як системи «процедур вивчення об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів» [3, с. 329]. Вчена наголошує на важливості виокремлення лінгвометодології, як окремої галузі сучасної лінгвістики, що «спрямована на з'ясування природи мови у співвідношенні зі свідомістю її носіїв, соціумом, культурою, дійсністю, комунікацією, процесами пізнання світу, а також на формування інструментарію, засад і способів опису й аналізу мови та її продуктів» [4, с. 11].

Конкретними методами дослідження виступають контекстно-семантичний, лексико-стилістичний, композиційно-структурний, контрастивно-порівняльний з кількісними показниками. Дефініційно-понятійний підхід зумовив чіткіші теоретичні та концептуальні передумови у

визначенні та розумінні понять і термінів для адекватної інтерпретації та диференціації мовного явища в літературному тексті.

Методика дослідження фахового контексту здійснюється в такі етапи:

1) лінгвокогнітивне моделювання структури змісту концепту AIRPORT як універсального концепту загальної концептосфери людства;

2) лінгвокогнітивне моделювання структури змісту концепту AIRPORT як текстового концепту професійного роману;

3) лінгвокогнітивне моделювання фахового контексту літературно-художнього твору;

4) когнітивно-семантичний аналіз вербалізованої концептуальної системи фахового контексту та факторів контекстуалізації;

5) лінгвокогнітивний аналіз номінативного поля концепту AIRPORT;

6) мовностилістичний аналіз вербальної бази когнітивних структур, що відтворюють фахове середовище в літературно-художньому творі.

Семантичне дослідження концептуального простору професійного роману на матеріалі твору А. Хейлі зумовлене новими тенденціями в методології лінгвістичних досліджень. Сучасні лінгвістичні студії відзначаються як широким діапазоном проблематики, так і варіативністю методології. Це пов'язано, зокрема, з активізацією когнітивно-дискурсивних і комунікативно-функціональних досліджень, зазнала змін методика та методологія аналізу мовного матеріалу. Все частіше дослідники звертаються до когнітивних методів аналізу мови. Все більшої популярності набирає лінгвокогнітивне моделювання, що дозволяє підійти до аналізу тексту та дискурсу комплексно, досліджуючи їх як систему, де мовними засобами відображено концептуальний простір тексту/ дискурсу.

Методологія прийняття рішень на основі прогнозованого розвитку ситуації була запропонована Р. Аксельродом [1]. Для здійснення такого прогнозу або когнітивної моделі розвитку визначається група концептів або факторів, що впливають на її розвиток, і цей вплив має якісні та кількісні параметри.

Когнітивно-дискурсивна методика дослідження текстів розглядає його і як форму закріплення знань про світ, і як джерело вивчення таких знань. Інформація у тексті може бути представлена експліцитно та імпліцитно. Експліцитне вираження у тексті отримує тільки інформація, що є невідомою читачеві. Знання, що входять до загального фонду фонових знань, виражені в тексті імпліцитно. З огляду на важливість визначення структури такого загального фонду фонових знань учасників текстової комунікації запропоновано модель структури фонового контексту професійного роману, що, на нашу думку, і є таким фондом фонових знань автора та його читачів.

Дискурсивне дослідження фахового контексту професійного роману розкриває нові комунікативно-прагматичні аспекти художнього твору. У літературно-художньому тексті постійно присутній автор, який веде свою розмову з читачем (авторський дискурс), і персонажі твору, які наповнюють його своїми думками, вчинками, емоціями – ми їх бачимо очима автора чи інших персонажів, чуємо їхні голоси (персонажний дискурс). Професійний роман не є виключенням, тим більше, що А. Хейлі постійно знаходиться

поруч і зі своїми героями, і з нами – читачами. Він розповідає про фаховий світ, пояснює, а потім запалює своїм інтересом до життя, прагненням прогресу суспільства та справедливості в житті. Для одних читачів він просто співрозмовник, для інших стає другом.

За це ми і любимо художню літературу, що розсуває обрії нашого світу, наповнює новими знаннями та відчуттями. О. П. Воробйова кваліфікує це як імітаційну роль художнього тексту, що стає аналогом мовленнєвого акту та відбувається у реально-вигаданому вимірі [2, с. 44-45]. Це дає нам підстави кваліфікувати літературних персонажів як справжніх учасників комунікації, комунікативна діяльність яких відбувається в площині текстової комунікації твору або в межах дискурсу літературно-художньої комунікації.

Комунікативно-дискурсивний підхід до лінгвістичних досліджень тексту як спільної текстової комунікації дозволяє кваліфікувати текст не лише як мовленнєвий твір, але й як сукупний колективний результат.

Для вивчення особливостей експлікації фахового контексту у професійному романі було задіяно комплекс методів, спрямованих на моделювання концептуального простору професійного роману, що формує фаховий контекст твору, визначення когнітивно-семантичних і лінгвостилістичних аспектів вживання мовних одиниць на позначення реалій фахового середовища, відображеного в контексті твору. Використано метод концептуального аналізу, семантичний аналіз словникових дефініцій.

Для вивчення особливостей вербалізації фахового контексту застосовувались прийоми компонентного аналізу та семантичного аналізу словникових дефініцій. Контекстуальний аналіз допоміг охарактеризувати функціонування маркерів контекстуалізації в тексті.

Література:

1. Axelrod R. The Structure of Decision: Cognitive Maps of Political Elites. New Jersey: Princeton University Press, 1976. 422 p.
2. Воробйова О. П. Текстовые категории и фактор адресата. К.: Вища школа, 1993. С. 44-45.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К, 2006. С. 329.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля. К, 2008. С. 11.